

גליון חודש יוני 2023
סיון-תמוז, התשפ"ג

MEIDATA

טיול בטבע

גיימינג סביבתי

שיקום סביבתי

תוכניות לימוד
סביבתיות

המשרד להגנת הסביבה

סביב-ה-גלובוס

עדכון חודשי

אנרגיה ואקלים

צריכה

טכנולוגיה ומדע

מדיות סביבתיות

תעשייה

מדינות

כלכלה ירוקה

צרכנות

טענות ירוקות והטעיית הצרכן

למרות שמוצרים רבים מוצגים כ"ירוקים" וידידותיים לסביבה, במקרים רבים לטענות אלו אין כל ביסוס או ראיות. חקיקה אירופאית חדשה מבקשת לשים סוף לתופעה.

גינות קהילתיות

היתרונות הבריאותיים בגינות קהילתיות

לפי מחקר שפורסם לאחרונה, השתתפות בפעילויות הקשורה לגינות קהילתיות עשויה להפחית גורמי סיכון לסרטן ולמחלות כרוניות אחרות.

סקירה ממוקדת

חינוך סביבתי

למרות החשיבות הרבה של החינוך הסביבתי, במדינות רבות לא מדובר בחלק מחייב מתוכנית הלימוד. יוזמות להנגשת תכנים סביבתיים נועדו לשפר את האוריינות הסביבתית בבתי הספר.

מידעון זה נערך ביוזמת אגף יחסים בינלאומיים במשרד להגנת הסביבה, באמצעות חברה מקצועית בתחום המידענות, כשירות לאנשי מקצוע ולציבור הרחב. המשרד להגנת הסביבה עושה כל מאמץ להביא בידיעון זה, באמצעות חברת המידענות כאמור, ריכוז של חידושים סביבתיים בתחומים השונים, מהזירה המקומית והבינלאומית, במטרה להנגישו לציבור בארץ ובכך לסייע לקידום נושאי איכות הסביבה, ואולם אין המשרד אחראי בדרך כלשהיא, במישרין או בעקיפין, לתוכן החומרים המובאים במידעון זה ו/או בקישורים לאתרים חיצוניים המוזכרים במידעון. התמונות המופיעות בדף השער נלקחו מאתר Unsplash ו-Pixabay

חינוך סביבתי ושותפויות

חינוך סביבתי

חינוך סביבתי הוא תהליך המאפשר למידה על נושאים סביבתיים, עיסוק בפתרון בעיות וקידום פעולות לשיפור הסביבה, באופן שמקדם כישורים המאפשרים לאדם לקבל החלטות מושכלות ואחריות בנושאי סביבה. לחינוך הסביבתי תפקיד משמעותי בקידום מודעות לנושאי סביבה ולהשלכות פעולות האדם על הסביבה והוא מקבל ביטוי בתוכניות לימודים במערכות חינוך, בחינוך הבלתי פורמלי ובפעילות ציבורית וקמפיינים שונים.

בשנות ה-90 **מדינות מפותחות רבות** אימצו בהקשר של חינוך סביבתי את התפיסה של חינוך **לפיתוח בר קיימא** (Sustainable Development). לפי תפיסה זו, האדם נדרש לעשות שימוש נאות יותר במשאבי הטבע, לשם המשך קיומו וקיום הדורות הבאים, וכן לפעול לתכנון ארוך טווח הממזער את היווצרותן של בעיות סביבתיות.

מתוך Pixabay

תוכניות חינוך סביבתי ולימודי אקלים בבתי ספר

ארגון **האו"ם** מדגיש את החשיבות של החינוך הסביבתי עבור ילדים, ואת יכולותו לשנות את עמדותיהם ואת הרגלי הצריכה של התלמידים, וכן לעודד חשיבה ביקורתית בנושא האקלים. לאור זאת, האו"ם פועל **להפוך את לימודי האקלים לחלק מחייב** מתוכניות בתי הספר בעולם עד שנת 2025. נכון להיום, **רק כחצי מהמדינות** מחייבות לימודי שינוי אקלים בבתי ספר.

בחלק מהמדינות בארה"ב קיימת היום אף התנגדות עזה לשילוב מדעי האקלים בכיתה. לאחרונה, **מדינת טקסס** שבארה"ב פרסמה הנחיות שמחייבות בתי ספר ללמד תלמידים גם על הצד ה"חיובי" של דלק מאובנים. בסקר שנערך לאחרונה פורסם שמורים רבים חוששים ששינוי האקלים אינם בראש סדר העדיפויות של מוסדות הלימוד ואחוז המורים שחוששים לעסוק בנושא שינוי האקלים לאור הרגישות הפוליטית כמעט הוכפל בשנה האחרונה.

השנה הפכה מדינת **ניו ג'רזי** למדינה הראשונה בארה"ב שמחייבת שתוכנית הלימודים תתייחס לשינוי האקלים, אך בכנס שנערך לאחרונה, מחנכים רבים הביעו חשש מכך שהוספת מערכי השיעור בנושא תפגע בקצב ההתקדמות של התלמידים בנושאים אחרים ומכך שחסרה להם הכשרה והנחייה בנושא. כמענה לחלק מהחששות, המדינה הקצתה 5 מיליון דולר כמענקים ייעודיים ללימוד שינוי אקלים בבתי הספר. בדומה לחוק בניו ג'רזי, לאחרונה פרסמה מדינת **קונטיקט** שתדרוש מבתי ספר יסודיים לאמץ תוכנית לימוד בנושא שינוי אקלים.

The New York Times

הגברת אוריינות סביבתית

במטרה לספק כלים לחינוך סביבתי בעולם, יוזמת **Climate Cardinals** עושה שימוש בכלי AI לתרגום מסמכים מדעיים ולהגברת האוריינות הסביבתית של תלמידים. היוזמה מופעלת בעזרת מעל 10,000 מתנדבים ומתנדבות מכל רחבי העולם שפועלים לתרגום מסמכים למעל 100 שפות. לפי **נתונים שפורסמו לאחרונה**, מאז הקמת היוזמה, היא תרגמה חומרים בהיקף של מעל חצי מיליון מילים.

יום כדור הארץ ויום איכות הסביבה

ב-22 באפריל צוין [יום כדור הארץ](#) השנתי המוכר כיום בינלאומי לציון מודעות להגנת הסביבה ועידוד אקטיביזם סביבתי ולקחו בו חלק מעל 193 מדינות. השנה, הנושא הרשמי בו התמקד היום הוא [השקעה סביבתית בכדור הארץ](#). [בין הפעולות שיום כדור הארץ מבקש לעודד השנה](#): קידום אוריינות סביבתית, נטיעת עצים, שימוש בבגדים יד שנייה, צמצום פסולת פלסטיק, ניקוי הסביבה ואקטיביזם סביבתי.

בתחיל יוני צוין [יום איכות הסביבה העולמי](#) שהתמקד במציאת פתרונות לזיהום פלסטיק בעולם. כחלק מכך, פורסם [מדריך בנושא](#) שמציג את היקף הבעיה, השפעותיה ודרכי הפתרון בהן ממשלות, ארגונים ואנשים צריכים לפעול. בימים אלו, מתגבשת באו"ם [אמנת פלסטיק גלובלית](#) שאמורה להתפרסם עד שנת 2024. מטרת האמנה היא לייצר הסכם משפטי מחייב שיתייחס לכל שלבי הייצור והשימוש בפלסטיק במדינות החברות.

ילדים ב-24 מדינות ברחבי העולם ציינו את יום איכות הסביבה העולמי ב"שבוע של פעולה" ([Week of Action](#)) שנועד למשוך תשומת לב למשבר האקלים. במהלך השבוע נערכו פעילויות חינוך שונות ביניהן: העלאת הצגות בנושא איכות הסביבה, כתיבת מכתבים לנציגי ממשל, התכוננות לוועידת ה-SDG (Social Development Goals) של האו"ם שתערך [בספטמבר הקרוב](#) ועוד.

מדינת חוף השנהב אירחה את אירועי יום איכות הסביבה העולמי, בשיתוף פעולה עם הבנק האפריקאי לפיתוח. [היום התמקד במציאת פתרונות לזיהום הפלסטיק](#) והדגיש את הצורך של אפריקה להתקדם אל עבר כלכלה מעגלית וכן הציג את היתרונות באיסור על שקיות ואריזות פלסטיק.

מתוך [Earthday.org](#)

השפעות החינוך הסביבתי

חינוך סביבתי מאפשר למחנכים ומחנכות לשלב בין דיסציפלינות שונות ולעורר את העניין והסקרנות של התלמידים בנושאי סביבה, בכיתה ומחוץ לה. מעבר לכך שחינוך סביבתי מספק ידע ומיומנויות בהקשר של נושאים סביבתיים ואקולוגיים, יש לו [השפעות חיוביות נוספות](#) על החינוך והרווחה של ילדים. ממצאים מראים שחינוך סביבתי תורם למוטיבציה ולסיפוק של ילדים, מעודד למידה עצמאית וחוקרת, מגביר יצירתיות, ומפתח ביטחון עצמי לפתרון עצמאי של בעיות.

למרות העדויות לפיהן לחינוך סביבתי השפעות פסיכולוגיות ופיזיות חיוביות, לא קיימים מחקרים אקדמאיים רבים שבוחנים את ההשפעות הישירות של תוכניות לימוד סביבתיות על רווחתם של ילדים. [מחקר בריטי](#) שייערך במהלך שנת 2023 נועד לבחינה והערכה של תוכניות לימודים בנושא סביבה, ומטרתו לזהות את הפיתוח המקצועי והמשאבים הנדרשים בעבור צוותי חינוך במטרה להבטיח שתוכניות החינוך הסביבתי מתמקדות ברווחת התלמידים ומקדמות אותה. המחקר יכול שיחות עם מורים, חוקרים וצוותים חינוכיים וממצאיו יתפרסמו בסוף השנה.

יוזמת ה-BBC לעידוד נטיעת צמחייה ברחבי בריטניה

[Let It Grow](#) היא יוזמה חדשה של הרשת החינוכית של ה-BBC לילדים שמטרתה לקדם צמחייה ושטחים ירוקים. היוזמה מעודדת את הצופים לעשות שימוש מחדש בסירים, מחבתות וכל כלי אחר לצורך שתילת צמחייה בסביבתם. היוזמה מבקשת לעודד ילדים ומבוגרים להתחבר עם הטבע ולהשפיע לטובה על סביבתם הטבעית.

מתוך BBC

חינוך סביבתי במערכת ההשכלה הגבוהה בהודו

הגוף האחראי בהודו למערכת ההשכלה הגבוהה, ה-UGC (University Grants Commission), פועל בימים אלו לקידום חקיקה שתחייב סטודנטים להשתתף בקורסים בנושאי סביבה במהלך לימודיהם האקדמיים.

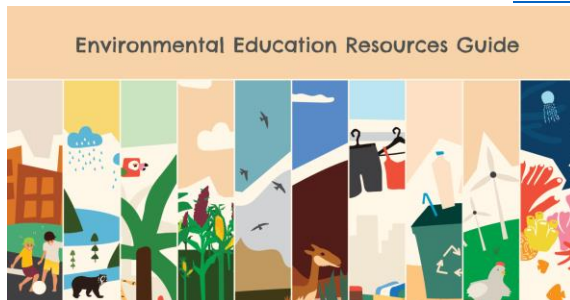
עד היום, סטודנטים רבים השתתפו בקורסים סביבתיים לאור היותם קורסי בחירה קלים באופן יחסי, שאיפשרו להם להעלות את ממוצע הצינונים. מטרת ה-UGC היא קידום תוכנית לימודים אחידה שתהיה חלק מכל הדיסציפלינות במערכת ההשכלה הגבוהה ותגביר את הפופולריות של התחום. לפי החקיקה המוצעת, מוסדות השכלה גבוהה ידרשו לכלול תוכנית לימודים בהיקף של 4 נקודות זכות בכל אחת מתוכניות הלימודים העל יסודיות. התוכנית תעסוק בנושאים: אדם וסביבה, משאבי טבע ופיתוח בר קיימא, שימור מגוון ביולוגי, ועוד. החשיבות הרבה להעלאת רמת המודעות הסביבתית בהודו נובעת מכך שמדובר במדינה המאוכלסת בעולם, ומעמד הביניים גדל בה במהירות. [לכתבה המלאה](#)

מדריך חינוך סביבתי באמריקה הדרומית

רשת ההדרכה הסביבתית (The Environmental Training Network) באמריקה הלטינית ובאיים הקריביים מאגדת מעל 20 מדינות ופועלת בחסות האו"ם. הרשת נועדה לחזק את החינוך הסביבתי במדינות החברות ולעודד שיתופי פעולה וידע והכשרות למחנכים במערכות חינוך פורמליות ובלתי פורמליות.

בתחילת השנה השיקה הרשת מדריך לחינוך סביבתי עבור מורים בגנים, בתי ספר וחינוך בלתי פורמלי. הכלי מקיף נושאים כמו שינויי אקלים, מגוון ביולוגי, וניהול פסולת והוא מספק חומרי עזר למחנכים. בעזרת המדריך, הרשת שואפת לעודד את הדורות הבאים לפעול למען הגנת הסביבה. [לפרסום המלא](#)

מתוך [Environmental Education Resources Guide](#)

היתרונות הבריאותיים בגינות קהילתיות

לפי מחקר שנערך באוניברסיטת קולורדו ופורסם לאחרונה, לגינות קהילתיות תרונות בריאותיים והוא יכול לעזור להפחית גורמי סיכון לסרטן ולמחלות כרוניות אחרות. המחקר מהווה הניסוי המבוקר הראשון בתחום הגינות הקהילתיות והוא כלל כ-500 משתתפים בין השנים 2017-2019. המשתתפים בניסוי חולקו לשתי קבוצות – קבוצת בקרה וקבוצת שלקחה כחלק בפעילויות גינות קהילתיות.

לפי הניסוי, אלו שהשתתפו בפעילות של גינות קהילתיות עשו יותר פעילות גופנית ואלו מזון עשיר יותר בסיבים תזונתיים. בנוסף, רמות הלחץ והחרדה שלהם ירדו באופן משמעותי. ממצאים אלו מעידים על ההשפעות החיוביות של גינות קהילתיות על הבריאות והרווחה של קהילות. בהתאם לממצאים, החוקרים טוענים שקידום ועידוד גינות קהילתיות יסייע להתמודדות עם גורמי סיכון למחלות שונות – תזונה לא בריאה, חוסר פעילות גופנית וניתוק חברתי. [לכתבה המלאה](#)

מתוך Unsplash

מחזור פלסטיק להצלת הטבע וצבי הים

פרויקט חינוכי חדש ביוזמת אוניברסיטת אדלייד שבאוסטרליה מקדם מחזור פלסטיק במטרה להפחית את כמות הפלסטיק שמגיעה בסופו של דבר לאוקיינוס ובכך להגן על צבי הים מפני הפסולת הימית הפזורה על פני קו החוף. מעבר לכך, הפרויקט נועד להגביר את המודעות לבעיית הפסולת הימית ולחנך ילדים להפחתת טביעת הרגל האקולוגית.

הפרויקט מהווה שיתוף פעולה בין אוניברסיטת אדלייד, ארגונים חברתיים, בתי ספר והממשלה המקומית, והוא ממומן על ידי תוכנית מענקים של ממשלת אוסטרליה.

כחלק מהפרויקט, יוקמו מרכזי מחזור בבתי ספר שיסייעו לעיבוד פסולת פלסטיק שתשמש ליצירת מוצרים ממוחזרים חדשים עבור הקהילה, כדוגמת ספסלים ציבוריים, מתקני שעשועים וציוד ספורט. [לכתבה](#)

[המלאה](#)

מתוך Unsplash

שיתופי פעולה לטובת שיקום ימת אראל

מומחים טוענים שבעזרת שיתופי פעולה עם גורמים בינלאומיים, מדינת קזחסטן תוכל לשמר את יציבות האקו-סיסטם בימת אראל (Aral Sea). בעבר היתה הימה אחד מהאגמים הגדולים בעולם אך משנות ה-60 היא עברה תהליך של התייבשות בעקבות שאיבת מים לצרכי השקיה, באופן שגרם להידרדרות סביבתית משמעותית, עלייה ברמת המליחות בימה, פגיעה בדגה וזיהום האזור שהפך למדבר צחיח.

כיום, נעשים צעדים רבים לשיקום הימה ושיתוף באזור. הקרן הבינלאומית להצלת ימת אראל, מקדמת פרויקט בשיתוף פעולה עם הסוכנות האמריקנית לפיתוח בין-לאומי (USAID). באוקטובר האחרון הקרן יזמה כנס בינלאומי בנושא הימה בו השתתפו נציגי הממשל בקזחסטן, ארגון הבריאות העולמי ומומחים סביבתיים. למרות המצב הקשה של הימה כיום, נטען בכנס שבעזרת הסיוע של ארגוני בינלאומיים, ניתן יהיה לשקם את הימה בעשור הקרוב. [לכתבה](#)

[המלאה](#)

השקת משחק סימולציה סביבתי

התוכנית הסביבתית של האו"ם (United Nations Environment Programme – UNEP) השיקה בתחילת השנה משחק סימולציה דיגיטלי עבור ילדים בגילי 13-18, בו הם יתלוו למעבדה של "אפולו" והרובוט "רמי" ויכלו ללמוד על שינויי האקלים. במשחק, ילדים יוכלו לקבל החלטות לגבי מדיניות סביבתית ולצפות בהשלכות על הסביבה. מחנכים ומחנכות יוכלו לעשות שימוש במשחק ככלי עזר חינוכי ללימוד על חשיבות הגנת הסביבה.

המשחק עושה שימוש בטכנולוגיית לכידת תנועה מתקדמת, על מנת להחיות את הדמויות וכך ליצור חיבור בין הדמות והשחקן. פרט לכך, המשחק מתקיים במטה-וורס (Metaverse) בו נמצאת מעבדת הדמויות.

[לפרסום המלא](#)

מתוך UNEP

מציאות מדומה וחינוך סביבתי מחוץ לכיתה

השימוש במציאות מדומה (Virtual Reality – VR) ומציאות רבודה (Augmented Reality – AR) ככלי לחינוך סביבתי הינו מעט שנוי במחלוקת, לאור החשש שטכנולוגיות אלו יחליפו את הפעילויות החינוכיות מחוץ לרחבי הכיתה. לצד זאת, נטען שהטכנולוגיה יכולה לאפשר לתלמידים לחוות מערכות אקולוגיות שונות ולהכיר אתגרים סביבתיים בסביבה בטוחה ומבוקרת, ובאופן שיעזור לפתח הבנה מעמיקה יותר בנושאים אלו ויעודד מעורבות בהגנה על הסביבה.

ממחקרים שנערכו בנושא עולה שהטכנולוגיה מאפשרת הנגשה של ידע לתלמידים, מסייעת בהבנת האתגרים הסביבתיים ורותמת תלמידים לפעילות סביבתית. לאור זאת, למרות שמדובר בטכנולוגיה חדשה יחסית, נטען שש לה פוטנציאל לחולל מהפכה בתחום החינוך הסביבתי. [לכתבה](#)

[המלאה](#)

שוק בגדי היד שנייה בצמיחה

בשנת 2022 גודל שוק בגדי היד השנייה העולמי הגיע ל-177 מיליארד דולר, צמיחה של 28% מהשנה הקודמת. בין הסיבות לצמיחה: העלייה באינפלציה וביוקר המחייה, מודעות גוברת לשיקולים סביבתיים בקרב צרכנים וכן עסקים שמציעים יותר אפשרויות עבור הלקוחות לקנייה של מוצרים מהלקוחות ומכירה חוזרת של פריטים. לפי דוח שפורסם לאחרונה, המגמה צפויה להמשיך והשוק צפוי לצמוח ל-351 מיליארד דולר עד שנת 2027.

הקהל העיקרי שמעוניין בבגדי יד שנייה הוא הדור הצעיר – בסקר שנערך בקרב דור ה-Z (סוף שנות ה-90 עד תחילת שנות האלפיים), 83% מהנשאלים ציינו שקנו פריט בביגוד יד שנייה או ששקלו לקנות פריט יד שנייה. בהתאם לכך, כבר היום רשתות אופנה גדולות מקדמות קנייה ומכירה של בגדי יד שנייה כמענה להעדפות הלקוחות. [לכתבה המלאה](#)

טענות ירוקות והטעיית הצרכן

נכון להיום, לצרכנים רבים אין את היכולת לדעת מה המשמעות העומדת מאחורי תוויות רבות המוצמדות למוצרים ומתארות מוצר "ירוק", "ידידותי לסביבה" או "טבעי". במקרים רבים, תיאור שכזה אינו אמין והוא מטעה את הצרכן. לפי המועצה האירופית, ל-40% מהטענות הסביבתיות על גבי מוצרים אין ביסוס או ראיות. לאור זאת, הצעת חוק חדשה של המועצה האירופית מבקשת לקבוע קריטריונים שימנעו מחברות להטעות את הצרכן בנוגע ליתרונות הסביבתיים של מוצרים וכך למנוע את תופעת ה"גריןוואשינג" (Greenwashing). הצעת החוק נועדה לאפשר לצרכנים לקבל החלטות מושכלות יותר ולעודד תחרותיות בין עסקים השואפים לקדם קיימות. [לפרסום המלא](#)

מתוך Pixabay

לבנות יותר ולזהם פחות – שותפות בין מגזרית

מחקר חדש באוניברסיטת טורנטו יפתח דרכים חדשניות לענות על הצורך הגובר בתשתיות, מבלי להחמיר את משבר האקלים. המרכז לבנייה בת קיימא באוניברסיטה מחבר בין שבעה חוקרים ו-12 חברות בנייה בתעשייה, במטרה לזהות אסטרטגיות שיפחיתו את טביעת הרגל הסביבתית של תשתיות חדשות על ידי בחינה מחודשת של תהליכי הבנייה, העיצוב והחומרים בהם נעשה שימוש.

ענף הבנייה והתשתיות אחראי לכמעט שליש מפליטות גזי החממה הגלובליות כל שנה. במטרה להגיע לנייטרליות פחמנית עד שנת 2050, נדרשים התייעלות ושיפור טכנולוגי בענף. [לפרסום המלא](#)

מתוך Pixabay

סדר עולמי חדש ומתן עדיפות לביטחון סביבתי

מספר כלכלנים טוענים שלאחר המלחמה הקרה, שיקולים כלכליים הכתיבו את המדיניות העולמית באירופה ובאמריקה, ללא התייחסות למשבר האקלים. כיום, קובעי מדיניות במספר מדינות בעולם שינו את סדרי העדיפויות והגבירו את המיקוד בביטחון לאומי ובשינויי האקלים בהשוואה לאינטרסים הכלכליים. לטענת גורמי ממשל אמריקאים, הסדר הכלכלי הישן הוביל לשחיקת התעשייה של אמריקה ולתלות כלכלית שניתן לנצל לרווח גיאופוליטי. סדר כלכלי זה הותיר את משבר האקלים ללא מענה והגדיל את אי השוויון באופן שעלול לפגוע בדמוקרטיה.

למרות התמיכה של כלכלנים רבים בשינוי הסדר העולמי, יש כלכלנים שכיום חוששים מכך שקובעי מדיניות יתעלמו מהמורכבות בצעדים שנועדו להשיג מטרות רבות ומנוגדות כמו פתרון משבר האקלים וחיזוק התעשייה. [לכתבה המלאה](#)

הטבעת קוד QR על עצים ככלי להעלאת מודעות

בעיר Rancho Cordova שבקליפורניה, יוזמה חדשה המבוצעת בשיתוף פעולה בין החברה האחראית לשתילה וטיפול בעצים בעיר ובין חברת מחקר מקומית בנושאי סביבה נועדה לקדם חינוך סביבתי ואקטיביזם.

כחלק מהיוזמה, תושבי העיר יוכלו בקרוב לסרוק את קודי ה-QR שיוטבעו על גזעי עצים ברחבי העיר ויאפשרו גישה לתכנים חינוכיים בנושא סביבה וקיימות, טיפים לחסכון באנרגיה וקידום אורח חיים בר קיימא. בנוסף לתוכן החינוכי, סריקת הקוד מהווה השתתפות בהגדלה בה ניתן יהיה לזכות בהנחות עבור מוצרים ידודתיים לסביבה. [לכתבה המלאה](#)

מתוך Pixabay

[בחזרה לעמוד הראשי](#)

טיול חינוכי – טיפים לטיול בטבע עם ילדים

בעידן הדיגיטלי הנוכחי, שבו מסכים שולטים ברוב תשומת הלב שלנו, החיבור מחדש לטבע חשוב מתמיד. לפי מספר הולך וגובר של מחקרים, לטיולים בטבע יתרונות רבים עבור ילדים והם תורמים לשיפור רמות הריכוז והקשב, היצירתיות, המשמעת העצמית והכושר הגופני. מחקר בריטי משנת 2019 מצא שאפילו בילוי בטבע של שעתיים בשבוע בלבד תורם לרווחה של ילדים.

בעזרת עידוד טיולים בטבע, הורים יכולים לספק לילדיהם הזדמנויות חשובות לצמיחה והתפתחות. מספר טיפים יאפשרו להורים להוציא את המיטב מטיולים בטבע. היו מודעים לסביבה, אפשרו לילדים להתלכלך, תנו לילדים להוביל את הדרך, תכננו משחקי חוץ בטבע ועוד... [לכתבה המלאה](#)

מתוך Pixabay